

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

ЮНДА Вікторія Вікторівна

УДК 378.016:78(043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА ДО РОБОТИ З ДИТЯЧИМ ХОРОМ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Старобільськ – 2021

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент
Сбітнєва Людмила Миколаївна,
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», професор кафедри музичного мистецтва та хореографії.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України
Шевченко Галина Павлівна,
директор Науково-дослідного інституту духовного розвитку людини, завідувач кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк);

кандидат педагогічних наук, доцент
Олійник Тетяна Іванівна,
доцент кафедри інструментального виконавства Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Захист відбудеться 14 травня 2021 року об 11.00 годині на виїзному засіданні спеціалізованої вченої ради Д 29.053.01 ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ) за адресою: 93401, Луганська обл., м. Северодонецьк, вул. Лисичанська, 1-б, конференц-зала.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за адресою: 92703, м. Старобільськ, пл. Гоголя, 1.

Автореферат розіслано 14 квітня 2021 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. І. Черв'якова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Реалії розвитку українського суспільства перших десятиліть XXI століття, інтеграція з європейськими країнами, відродження духовно-національної культури потребує модернізації мистецько-педагогічної освіти, розробки та впровадження інноваційних підходів до організації професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, здатних до художньо-естетичного освоєння навколишнього світу та володіння професійними компетентностями, необхідними в художній музично-педагогічній діяльності.

Концептуальні положення щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва визначено провідними нормативно-законодавчими документами – Конституцією України, Концепцією розвитку освіти України на період 2015 – 2025 рр., Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Законом України «Про освіту» (2017 р.), Концепцією художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, Концепцією мистецької освіти та іншими державними документами.

Особливого значення на сучасному етапі набуває процес оновлення змісту, форм і методів підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором. Компетентність у роботі з дитячим хором підвищує можливість досягнення значних творчих успіхів та забезпечує конкурентоспроможність на ринку праці.

Хоровий спів в Україні протягом багатьох століть був одним із виразників високих почуттів та думок українського народу й мав значний виховний вплив на формування морально-естетичної культури молодого покоління українців. Разом з тим, як свідчить педагогічна практика, останнім часом популярність хорового співу знизилась, дитячі хорові колективи стають рідкістю, отже, відродження традицій дитячого хорового виконавства в загальноосвітній школі постає важливою та актуальною проблемою.

У зв'язку з цим особливого значення набуває пошук нових підходів до організації професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у ЗВО на засадах компетентнісного підходу, що потребує оволодіння майбутніми вчителями музики не лише глибокими знаннями й навичками вокально-хорової роботи, адже вони повинні бути і виконавцями, і педагогами-вихователями, і організаторами.

Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив наявність глибокого теоретичного підґрунтя для вирішення проблем професійної підготовки фахівців мистецько-педагогічних спеціальностей, зокрема вчителів музичного мистецтва.

Концептуальні засади музично-педагогічної освіти репрезентовано в наукових працях таких фахівців, як Е. Абдуллін, І. Гринчук, О. Єременко, В. Козлін, Н. Лисіна, О. Лященко, Л. Масол, О. Музальов, С. Науменко, О. Ніколаєва, О. Олексюк, Г. Падалка, Л. Паньків, О. Ростовський, О. Рудницька, Л. Сбітнева, Т. Смирнова, І. Сташевська, Л. Хлебникова, В. Черкасов, Г. Шевченко, Л. Школяр, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.

Методичні аспекти організації професійної підготовки фахівців до роботи з дитячим хором розглянуто в студіях А. Авдієвського, Г. Дмитревського, І. Зеленецької, А. Єгорова, А. Іванова-Радкевича, С. Казачкова, В. Краснощокова, П. Левандо, Н. Малько, К. Ольхова, К. Пігрова, О. Ростовського, В. Соколова, Т. Смирнової, В. Черкасова, П. Чеснокова, О. Чурикової-Кушнір та ін.

Аналіз останніх дисертаційних праць свідчить про посилену увагу до проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. У сучасному науковому дискурсі репрезентовано дисертації, у яких представлено різноманітні аспекти професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Так, В. Ульянова досліджувала теоретичні й методичні засади адаптивного управління якістю музичної освіти в закладі вищої освіти, Т. Турчин – теоретико-методичні засади модернізації початкової музичної освіти в Україні, Н. Попович – теорію і методику формування професійно-особистісного досвіду вчителя музики в системі неперервної педагогічної освіти, В. Тушева – теоретичні й методичні основи формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів музики в процесі професійної підготовки, Н. Барсукова – педагогічні умови формування виконавської майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Д. Афанасова визначає професійну компетентність майбутнього керівника дитячого хору як таку якість особистості, яка передбачає в студента інтегрування музично-культурологічних знань, психолого-педагогічних знань, умінь і навичок.

Проте проблема підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у сучасних закладах освіти ще не була предметом окремого науково-педагогічного дослідження.

Аналіз теорії та практики, нормативних документів дозволяє констатувати, що в процесі підготовки фахівців з музичного мистецтва позначилася низка *протиріч* між: зростаючими вимогами до музично-естетичного виховання молодого покоління в сучасних соціокультурних умовах як засобу формування духовної культури особистості й суспільства загалом та реальним станом сформованості музично-естетичної культури дітей і молоді в Україні; потребою підготовки компетентних учителів музичного мистецтва, здатних до ефективної роботи з дитячим хором, та недостатньою розробленістю теоретичних і методичних засад забезпечення цього процесу у ЗВО; необхідністю оновлення змісту, форм, методів, принципів професійної

підготовки вчителів музичного мистецтва та недостатньою розробленістю педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором.

Актуальність обраної проблеми дослідження та її недостатня розробленість у теорії та практиці зумовили вибір теми дисертаційної роботи – **«Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором».**

Зв'язок теми з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано згідно з пріоритетним напрямом наукових досліджень ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» як складову частину комплексної теми «Музично-естетичне виховання дітей і молоді в Україні: проблеми і перспективи» (державний реєстраційний номер 0110U000751). Тему затверджено Вченою радою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (протокол № 7 від 24 лютого 2012 р.) та узгоджено Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології в Україні (протокол № 5 від 29 травня 2012 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Предмет дослідження – педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у процесі вивчення фахових дисциплін.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у процесі вивчення фахових дисциплін у закладах вищої освіти.

Гіпотеза дослідження базується на припущенні, що результатом підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з хором є формування відповідної компетентності, що забезпечується за таких педагогічних умов: розвиток мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором на основі включення студентів в активну вокально-хорову діяльність; формування інформаційно-творчого інноваційного середовища в процесі підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором; створення умов для творчого пошуку студентів, розвитку ініціативності у вокально-хоровій діяльності; використання інтерактивних методів у процесі формування компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором; інтегративний характер професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети дослідження визначено такі **завдання:**

1. Схарактеризувати стан дослідженості проблеми фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором та її понятійно-термінологічний апарат.

2. Проаналізувати історико-педагогічний аспект розвитку дитячого хорового виконавства в Україні та визначити його особливості.

3. Розкрити сутність, структуру та особливості формування компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором у процесі фахової підготовки.

4. Діагностувати рівні сформованості компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором на основі розроблених критеріїв та показників.

5. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців до роботи з дитячим хором у процесі вивчення фахових дисциплін.

6. Експериментально перевірити ефективність розроблених педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців до роботи з дитячим хором у процесі вивчення фахових дисциплін.

Методологічні засади дослідження ґрунтуються на загальних положеннях теорії наукового пізнання педагогічних явищ і процесів, методологічних принципах наукової об'єктивності, системності, єдності теорії й практики; фундаментальних ідеях філософії освіти; наукових положеннях системного, культурологічного, аксіологічного, особистісно зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного, комунікативного методологічних підходів.

Теоретико-методологічні засади дослідження становлять: фундаментальні положення щодо модернізації сучасної вищої освіти (В. Андрющенко, С. Вітвицька, Н. Волкова, О. Караман, В. Кремень, В. Курило, С. Савченко); теоретичні основи професійно-педагогічної освіти (К. Василенко, В. Верховинець, С. Гончаренко, В. Гриньова, В. Лозова, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Г. Троцько); наукові положення формування професійної компетентності (І. Зимня, О. Овчарук, А. Хуторський); положення системного (В. Афанасьєв, М. Каган, Е. Юдін), діяльнісного (Б. Ананьєв, Л. Виготський, О. Леонтєв, С. Рубінштейн), особистісно зорієнтованого (В. Андрущенко, Г. Балл, І. Бех, О. Кучерявий, О. Пехота), компетентнісного (В. Байденко, І. Зимня, О. Овчарук) методологічних підходів; концепції реформування мистецької освіти та музичного виховання в Україні (Т. Гризоголова, І. Зязюн, Л. Коваль, Г. Масол, О. Олексюк, В. Орлов, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, Т. Танько, Г. Шевченко, В. Шульгіна, О. Щолокова); наукові праці з теорії і практики музично-естетичного виховання дітей і молоді (О. Апраксина, Б. Асаф'єв, Є. Басіна, О. Бурова, Н. Ветлугіна, Г. Волкова, Н. Гродзенська, О. Дем'ярук, Д. Кабалевський, М. Каган, М. Кіященко, А. Комарова, Л. Кондрацька, Н. Крилова, М. Леонтович, М. Лисенко, С. Мельничук, А. Миропольський, Д. Огороднов, О. Олексюк, Г. Петрова, Л. Печко,

О. Ростовський, О. Семашко, Л. Столович, В. Сухомлинський, Б. Теплов, О. Торшилова, Г. Шевченко, Р. Шульга, Б. Яворський та ін.); дослідження з питань підготовки майбутніх фахівців, керівників дитячих хорів (Г. Дмитревський, М. Дяченко, О. Іванов-Радкевич, С. Казачков, І. Котляревський, П. Левандо, Н. Малько, К. Ольхов, К. Пігров, Ю. Полянський, Л. Смирнова, П. Чесноков та ін.).

Для досягнення мети й вирішення поставлених завдань використано **комплекс методів дослідження**: *теоретичні* – аналіз, узагальнення та систематизація філософської, психолого-педагогічної, культурологічної й мистецтвознавчої літератури, нормативних документів для розкриття ступеня розробленості проблеми дослідження, визначення його теоретико-методологічних засад і понятійно-термінологічного апарату; аналіз, синтез, порівняння, узагальнення й систематизація наукових положень з метою визначення сутності, структури, компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором та обґрунтування педагогічних умов її формування; *емпіричні* – педагогічне спостереження, бесіда, усне опитування, анкетування, тестування, експертна оцінка з метою виявлення стану підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором та сформованості в них відповідної компетентності; педагогічний експеримент для перевірки ефективності розроблених педагогічних умов підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором; *методи математичної статистики* для визначення статистичної значущості результатів експериментальної роботи.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася впродовж 2012 – 2020 рр. на базі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ), КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. На різних етапах експериментального дослідження взяли участь 102 студенти та 28 викладачів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше* теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність розроблених педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором шляхом розвитку мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором на основі включення студентів в активну вокально-хорову діяльність; створення інформаційно-творчого інноваційного середовища в процесі їхньої підготовки до роботи з дитячим хором; забезпечення умов для творчого пошуку студентів, розвитку ініціативності у вокально-хоровій діяльності; використання інтерактивних методів у процесі формування компетентності в роботі з дитячим хором; забезпечення інтегративного характеру професійної підготовки

майбутнього вчителя музичного мистецтва; *удосконалено* зміст, форми, методи й засоби процесу професійної підготовки студентів спеціальності Середня освіта за предметною спеціалізацією Музичне мистецтво до роботи з дитячим хором; *подальшого розвитку набули* наукові уявлення про процес фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у ЗВО на засадах компетентнісного підходу; форми та методи роботи з дитячим хором; розвитку професійно-особистісних якостей керівників дитячих хорових колективів.

Практичне значення результатів дослідження полягає в їхній достатній готовності до впровадження в процес професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у ЗВО: розроблено інформаційно-теоретичні матеріали для контекстного включення в лекційні курси фахових дисциплін («Хорознавство та методика роботи з хором», «Методика музичного виховання», «Диригування», «Хоровий клас»), методичні рекомендації для студентів та викладачів «Практикум роботи з хором», рекомендації для викладачів фахових дисциплін щодо використання інноваційних технологій з розвитку музичних здібностей та співочого голосу студентів; комплекс діагностичних методик з проблеми дослідження.

Результати дисертаційної роботи можуть бути **використані** в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва в закладах вищої освіти, загальноосвітніх та позашкільних закладах, системі післядипломної освіти, у самоосвітній діяльності студентів.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ) (довідка про впровадження № 1/908 від 29.09.2020 р.), КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка про впровадження № 01-13/533 від 17.09.2019 р.), Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (довідка про впровадження № 04/456), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка про впровадження № 1422 від 29.05.2020 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертації було представлено на науково-практичних конференціях різного рівня, а саме: *Міжнародних* – «Музично-естетичне виховання дітей та молоді в Україні: проблеми та перспективи» (Луганськ, 2013); «Духовно-культурні цінності виховання Людини» (Київ, 2015), «Мистецька освіта в контексті глобалізації та полікультурності» (Полтава, 2017), «Science, society, education: topical issues and development prospects» (Харків, 2020), «Концептуальні шляхи розвитку науки» (Київ, 2020); *Всеукраїнських*: «Музично-естетичне виховання дітей та молоді в Україні: проблеми та перспективи» (Луганськ, 2014), «Мистецька освіта та естетичне виховання дітей і молоді» (Полтава, 2018); *регіональних*: «Сучасні проблеми музичного виховання і навчання» (Луганськ, 2009), «Проблеми сучасного музичного виховання і навчання» (Луганськ, 2011); на засіданнях

кафедри педагогіки, кафедри музичного мистецтва та хореографії ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ).

Публікації. Результати дисертаційної роботи висвітлено в 13 одноосібних публікаціях, з них 9 статей у наукових фахових виданнях України, зокрема 1 публікація у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз; 3 – апробаційного характеру; одна робота методичного спрямування.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (351 найменування, з них 4 іноземною мовою), 8 додатків на 32 сторінках. Робота містить 2 рисунки та 11 таблиць. Загальний обсяг дисертації становить 285 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, сформульовано гіпотезу, висвітлено теоретико-методологічні засади, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про їхню апробацію й упродовження.

У першому розділі – **«Теоретико-методичні засади підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з хором у процесі фахового навчання»** – схарактеризовано сучасні теоретичні та методичні засади досліджуваної проблеми; представлено історико-педагогічний аналіз дитячого хорового виконавства в Україні; визначено принципи підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва в сучасних умовах; розкрито сутність та структурні компоненти компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором у процесі фахової підготовки.

За результатами аналізу наукової літератури визначено теоретико-методичні засади підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором, а саме: концептуальні положення сукупності *методологічних підходів*: системного (І. Блауберг, Н. Кузьміна), синергетичного (О. Князева), культурологічного (В. Біблер, І. Зязюн), аксіологічного (Н. Овчаренко), особистісно зорієнтованого (І. Бех, О. Пехота), діяльнісного (Лі. Виготський, О. Леонт'єв), компетентнісного (В. Байденко, І. Зимня, Е. Зеєр), комунікативного (О. Бочкарьова, Н. Волкова, О. О. Леонт'єв); *фундаментальні ідеї щодо сутності феномену естетичного, естетичної культури* та його впливу на розвиток суспільства й особистості (В. Біблер, Ю. Борев, О. Буров, М. Каган та ін.), *теоретичні засади формування естетичної культури особистості* (І. Зязюн, Б. Лихачов, Н. Миропольська, Г. Шевченко, А. Щербо та ін.); *наукові положення психології художнього сприйняття* (П. Якобсон) та концептуальні ідеї в галузі психології мистецтва й музичної діяльності

(Б. Ананьєв, Л. Виготський, В. Медушевський, В. Петрушин та ін.); теоретико-методичні положення *естетичного розвитку особистості засобами мистецтва* (Д. Джола, Б. Неменський, Л. Сбітнєва, Г. Шевченко та ін.).

Установлено, що провідна роль хорового мистецтва у формуванні естетичної культури особистості зумовлена національно-культурними традиціями українського народу, наявністю в ньому різноманітних засобів, демократичністю, багатофункційністю, глибоким емоційним впливом на особистість.

У роботах відомих дослідників А. Авдієвського, Н. Буянової, А. Єгорова, І. Зеленецької, С. Казачкова, В. Краснощокова, П. Левандо, Н. Малько, К. Ольхова, К. Пігрова, О. Раввінов, О. Ростовського, Л. Сбітнєвої, Т. Смирнової, Л. Хлебникової, П. Чеснокова, О. Чурикової-Кушнір, Ю. Юцевича та ін. розкрито різні аспекти історії хорового співу, вокальної роботи в хорі, елементи хорової звучності й роботи диригента над хоровим твором, методика роботи вчителя хоровим колективом.

Доведено, що одним із потужних засобів підвищення загальної та музичної культури дітей є хоровий спів, оскільки це найбільш доступний вид дитячої творчості, популярна, масова форма колективної і творчої музичної діяльності, яка займає особливе місце у формуванні музичної культури молодого покоління. Саме через спів вирішуються завдання морального та естетичного виховання школярів (Д. Кабалецький).

Робота з дитячим хором як складник професійної діяльності ґрунтується на принципах гуманістичної педагогіки, вона зорієнтована на розвиток дитячої особистості засобами вокально-хорового співу. Результатом дитячої хорової діяльності є зростання музичної культури, музичних здібностей молодого покоління, інтересу до вокально-хорового мистецтва, української музичної культури та виявлення талановитих дітей, які можуть розвивати свої здібності в подальшій творчості.

Екскурс в історію національної музичної освіти та аналіз музично-виховного процесу минулого засвідчив домінування хорового співу як провідного виду музичної діяльності українських дітей протягом десяти століть, а також створив основу для визначення національних традицій хорового навчання та виховання учнів, які виявилися в культивуванні в молодого покоління любові до українського хорового мистецтва, забезпеченні музично-освітнього й особистісного розвитку дитини на основі співацької діяльності, реалізації творчих можливостей кожного учасника хору в процесі сценічно-концертного та побутового хорового музикування (С. Гладка, А. Менабені, Т. Овчинникова, В. Попов, В. Соколов, Г. Стулова, Ю. Юцевич та ін.).

Результати теоретичного аналізу та вивчення сучасної педагогічної практики свідчать, що останнім часом популярність хорового співу знизилась, дитячі хорові колективи стають рідкістю. У зв'язку з цим особливого значення набуває пошук нових підходів до організації дитячої вокально-хорової

діяльності в сучасній школі, що, своєю чергою, актуалізує проблему цілеспрямованої професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва у ЗВО на засадах компетентнісного підходу.

З урахуванням наукових підходів до визначення сутності понять «дитячий хор» (О. Ростовський, В. Соколов та ін.), сучасних вимог до професійної діяльності фахівців з музичного виховання (О. Рудницька, Г. Шевченко) встановлено, що підготовка студентів у ЗВО до роботи з дитячим хором спрямована на розвиток професійної компетентності майбутніх керівників дитячих хорів як здатності здійснювати художнє керівництво в процесі репетиційної та концертно-творчої роботи.

Визначено найбільш значущі *професійні компетенції* вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором: *художня* (уміння мислити художніми образами вокально-хорових творів, володіння інтонаційно-образною мовою мистецтва); *художньо-творча* (моделювання процесу на хорових заняттях з опорою на музичний досвід, фантазію та інтуїцію дітей); *перетворювальна* (переведення знань, умінь і навичок учнів у «живі» усвідомлені художні образи; наявність досвіду вокально-хорової роботи та знання сучасного стану дитячого хорового виконавства); *морально-естетична* (розуміння сутності вокально-хорової роботи зі школярами; відповідальність за досягнуті творчі музично-педагогічні результати); *інноваційно-технологічна* (володіння знаннями в галузі сучасної музичної педагогіки, вікової психології, хорознавства, хорової літератури; усвідомлення особливостей сучасних видів і форм хорової дитячої діяльності; уміння обирати засоби і способи дії, адекватні конкретним обставинам місця і часу в процесі вокально-хорової роботи); *комунікативна* (уміння створювати сприятливий емоційно-психологічний клімат на заняттях; упевненість, здатність керувати творчою діяльністю учнів на заняттях; здатність вчитися на помилках і вносити корективи в процесі досягнення мети у вокально-хоровій роботі зі школярами).

Ключове поняття дослідження *компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором* ми розуміємо як складник професійної компетентності, динамічне інтегративне особистісне утворення, що характеризує здатність застосовувати знання, уміння, навички й особистісні творчі якості в процесі вокально-хорової роботи з дитячим хором, що виявляється в: умінні використовувати вокально-хорові навички у вокально-хоровій роботі; здійснювати художньо-педагогічний аналіз вокально-хорових творів; усвідомлювати стильові особливості у виконанні різножанрових вокально-хорових творів для дитячих хорів; урахувувати особливості розвитку дитячого голосу, види вокально-хорової роботи з дитячим хором; володіти методиками розвитку дитячого голосу; знаннями про особливості організаційної роботи в дитячому хорі; уміти доносити до свідомості дітей

смісл та розкривати художній образ вокально-хорових творів за допомогою різноманітних засобів вокально-хорової виразності.

Сутність компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором конкретизовано через структурні *компоненти*: *мотиваційно-ціннісний* (спрямованість особистості на педагогічну вокально-хорову роботу зі школярами; усвідомлення значущості в естетичному вихованні музичного мистецтва; мотивація на успіх у хоровій діяльності школярів; розуміння традицій вокально-хорового мистецтва в Україні та цінність здобутків вокального мистецтва; прагнення до саморозвитку та вдосконалення своїх можливостей та ін.); *когнітивний* (знання про сутність і структуру роботи з дитячим хоровим колективом, її місце і значення в педагогічній діяльності вчителя музичного мистецтва, форми, способи та джерела підготовки до майбутньої вокально-хорової роботи з дитячим хором); *творчо-діяльнісний* (спрямування на освоєння навичок і вмій педагогічної, музично-естетичної, вокально-хорової діяльності, проєктування та реалізація виконавських здібностей, професійного саморозвитку); *емоційно-емпатійний* (здатність фахівця до співпереживання під час роботи над художніми образами творів, емоційно-виразної подачі художнього образу, здатність до створення емоційних ситуацій на заняттях, до художньої співтворчості та співпраці); *рефлексивно-оцінний* (навички рефлексивної діяльності, самоаналізу з метою розвитку особистісних умінь та навичок практичної вокально-хорової роботи зі школярами).

Ефективність процесу професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором визначається сукупністю науково обґрунтованих і взаємопов'язаних принципів, які зумовлюють її мету, зміст, форми та методи. З урахуванням загальнопедагогічних характеристик сучасного педагога та специфіки професійної діяльності вчителя музичного мистецтва в дисертації схарактеризовано систему принципів підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором, яка складається з двох блоків. У перший блок увійшли загальнодидактичні принципи навчання (науковості, системності й послідовності, активності в музичній діяльності, практичної спрямованості та оптимізації навчання), у другий – спеціальні принципи підготовки майбутніх фахівців до роботи з дитячим хором (розвиток професійних аналітичних здібностей, навичок аналізу вокально-хорових творів, виконавських навичок і навичок репетиційної роботи, індивідуальний підхід до творчого зростання майбутнього фахівця, потреба в самовираженні).

У другому розділі – **«Теоретичне обґрунтування та експериментальне дослідження педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у процесі вивчення фахових дисциплін»** – наведено результати констатувального етапу

педагогічного експерименту; теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором; висвітлено методику формувального експерименту, проаналізовано його результати.

Експериментальна робота з дослідження проблеми формування компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором проводилася в три етапи.

На *першому етапі* розроблено критерії, показники та рівні сформованості досліджуваного феномену, дібрано відповідний діагностичний інструментарій, створено контрольну (КГ) та експериментальну (ЕГ) групи, у яких було забезпечено рівні початкові умови (вік, кількісний склад та приблизно однаковий рівень підготовленості до роботи з дитячим хором тощо).

Діагностика початкового рівня сформованості компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором здійснювалася з урахуванням розроблених *критеріїв та показників*, визначення яких ґрунтувалося на сукупності теоретичних положень, зокрема компонентах зазначеного виду компетентності. Такими стали: *мотиваційний*: інтерес до вокально-хорового мистецтва та дитячої хорової діяльності (мотив професійної спрямованості); творчість при здійсненні художньої діяльності в галузі вокально-хорового мистецтва та прагнення до оволодіння знаннями, уміннями та навичками вокально-хорової роботи (пізнавальні мотиви); упевненість студентів у власних потенційних можливостях у галузі музичної творчості (мотиви досягнень); *когнітивний*: обізнаність у сфері музично-педагогічної, художньо-творчої діяльності керівника дитячого хору; знання фізіологічних особливостей розвитку співочого голосу та його охорони, необхідних для вокально-хорової роботи в галузі хорового мистецтва; володіння музично-педагогічними та мистецтвознавчими знаннями; *творчо-діяльнісний*: уміння та навички організації роботи дитячого хорового колективу, створення художнього репертуару, утілення художнього задуму в процесі роботи над дитячими хоровими творами; *емоційно-емпатійний*: здатність фахівця до співпереживання під час роботи над художніми образами творів, його емоційно-виразної подачі; здатність до створення емоційних ситуацій на заняттях, до художньої співтворчості та співпраці з дітьми; *рефлексійно-оцінний*: здатність майбутнього вчителя музичного мистецтва до рефлексії, самоаналізу та контролю власної художньо-творчої діяльності тощо.

З урахуванням визначених критеріїв та показників розроблено *рівні* сформованості компетентності в майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором: *високий, середній та низький*.

Застосування дібраних діагностичних методик (питальник «Мотивація успіху та уникнення невдач» (А. Реан), питальник «Ціннісні орієнтації» (М. Рокич); тест-питальник для визначення професійної спрямованості

студентів Т. Дубовицької, методика визначення структури професійної спрямованості педагога (В. Семиченко), тест діагностики творчого потенціалу та креативності (Е. Торренс) та ін.) на констатувальному етапі дослідження дозволило зробити висновок про перевагу низького рівня сформованості компетентності в майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором КГ та ЕГ за всіма критеріями.

У процесі констатувального експерименту також було визначено потенційні музичні й вокально-хорові здібності студентів (виявлення рівня розвитку музичного слуху, музичної пам'яті, метроритму, вміння чисто інтонувати мелодію тощо); аналітичні здібності (усвідомлення й виконання вокально-хорового та виконавського аналізу вокально-хорових творів); проаналізовано плани підготовки в індивідуальному класі з диригування, вокалу, практичних заняттях з хорового класу тощо.

На думку викладачів і студентів, існують і певні бар'єри в підготовці до роботи з дитячим хором: невдачі першого досвіду самостійної музично-педагогічної діяльності, відсутність емоційного задоволення від навчальної музичної діяльності внаслідок застосування у ЗВО традиційних форм і методів, обмежені можливості самореалізації в музичній вокально-хоровій діяльності.

Отже, результати констатувального етапу педагогічного експерименту переконують, що для підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором необхідно запровадити в освітній процес ЗВО педагогічні умови, які будуть сприяти зростанню рівнів сформованості компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в майбутній вокально-хоровій роботі зі школярами в дитячому шкільному хорі.

Другий етап експерименту передбачав теоретичне обґрунтування, розробку та впровадження *педагогічних умов* формування компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором.

Теоретичним підґрунтям визначення педагогічних умов стали концептуальні положення системного, синергетичного, культурологічного, аксіологічного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, компетентнісного, комунікативного методологічних підходів (В. Байденко, І. Бех, В. Біблер, Н. Волкова, Л. Виготський, І. Зимня, І. Зязюн, М. Каган, О. Князева, О. Леонтєв, О. О. Леонтєв, О. Овчарук, О. Пехота та ін.); фундаментальні ідеї щодо сутності феномену естетичного, естетичної культури, значення естетичних цінностей у житті суспільства й окремої людини (В. Біблер, Ю. Боров, О. Буров, М. Каган й ін.), теоретичні засади формування естетичної культури особистості (В. Бутенко, Д. Джола, І. Зязюн, Б. Лихачов, Н. Миропольська, Г. Шевченко, А. Щербо та ін.); концептуальні ідеї в галузі психології мистецтва й музичної діяльності (Б. Ананьєв, Л. Виготський, Л. Бочкарев, В. Медушевський, В. Петрушин та ін.), естетичного розвитку особистості засобами мистецтва (Д. Джола, І. Зязюн, Б. Неменський,

Л. Сбітнєва, Г. Шевченко та ін.); фундаментальні положення психології художнього сприйняття (П. Якобсон); навчально-методичні роботи з питань підготовки майбутніх керівників дитячих хорів (Г. Дмитревський, А. Єгоров, О. Іванов-Радкевич, С. Казачков, І. Котляревський, П. Левандо, Н. Малько, К. Ольхов, Ю. Полянський, Л. Смирнова, П. Чесноков та ін.); навчально-методичні роботи з проблеми застосування інтерактивних педагогічних технологій (О. Пометун, С. Харченко та ін.).

З урахуванням теоретико-методичних засад дослідження, результатів констатувального етапу експерименту, наукових положень щодо поняття «педагогічні умови» (Н. Іпполітова, А. Литвин, Є. Хриков) визначено та обґрунтовано *педагогічні умови* підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у процесі вивчення фахових дисциплін, що спрямовані на формування відповідного виду компетентності.

Першу педагогічну умову – розвиток мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором на основі включення студентів в активну вокально-хорову діяльність – було спрямовано на ознайомлення студентів із сучасними вимогами до вокально-хорової діяльності вчителя музичного мистецтва, усвідомлення студентами значення вокально-хорової професійної діяльності як передумови реалізації завдань педагогічної діяльності, забезпечення зацікавленості в набутті високого рівня компетентності в роботі з дитячим хором завдяки самовдосконаленню та самореалізації в процесі відтворення художніх образів вокально-хорових творів.

Друга педагогічна умова – формування інформаційно-творчого інноваційного середовища в процесі підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором – передбачала підготовку майбутнього фахівця в умовах інформатизації освітнього простору як важливого чинника успішної професійної діяльності сучасного вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором. Розвиток інформаційних технологій відкриває для майбутнього вчителя музики нові можливості у професійній підготовці. Інформатизація освітнього процесу ЗВО забезпечується використанням різноманітних електронних засобів навчання (комп'ютерні класи з підключенням до мережі Інтернет, інтерактивні дошки, відеопрезентери тощо), новітніх форм, методів і технологій навчання (створення презентацій, електронних постерів, квестів, кейсів, електронне тестування як форма контролю рівня навчальних досягнень студентів, використання соціальних мереж для обміну інформацією з викладачами та іншими студентами).

Третя педагогічна умова – створення можливостей для творчого пошуку студентів, розвитку ініціативності у вокально-хоровій діяльності – пов'язана з організацією в освітньому закладі творчого середовища, у якому формується й розвивається майбутній керівник хору. Таке середовище спонукає студентів до участі в навчальному хорі, вокальних ансамблях, концертних

виступах хору, творчих заходах університету з наступним їх обговоренням, аналізом та художньо-естетичною оцінкою. Як власною діяльністю, так і своєю односторонньою.

Четверта педагогічна умова – використання інтерактивних методів у процесі формування компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором – забезпечувала формування в студентів здатності вирішення різноманітних музично-творчих і виконавсько-інтерпретаційних завдань шляхом застосування проблемних методів та створення проблемних ситуацій, що активізували навчально-творчу діяльність майбутніх фахівців, збагачували досвід музично-педагогічної вокально-хорової діяльності, сприяли формуванню фахових знань і навичок аналітико-синтетичного, творчого художньо-образного мислення, розвивали їхню емоційно-почуттєву сферу.

П'яту педагогічну умову – інтегративний характер професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва – було спрямовано на поліхудожній розвиток студентів, формування в них цілісної системи знань про художню культуру. Реалізація концептуальних засад інтеграції змісту музичної освіти сприяла вдосконаленню навчальних програм фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, орієнтації на духовні цінності, виражені в художній культурі засобами взаємодії мистецьких явищ, що потребувало впровадження інтегрованих форм і методів музично-педагогічної роботи та включення майбутнього вчителя музичного мистецтва в різноманітні види мистецької діяльності. Міждисциплінарна інтеграція може реалізуватися під час проведення лекційних занять, теоретичних бесід, у процесі вирішення завдань та тестів інтегрованого змісту.

Практичне впровадження розроблених педагогічних умов здійснювалося поетапно, комплексно в їхньому органічному взаємозв'язку та взаємодоповненні в умовах освітнього процесу ЗВО.

На *мотиваційно-пропедевтичному* етапі реалізація педагогічних умов відбувалася в процесі організації роботи майбутніх педагогів над курсом «Хорознавство та методика роботи з хором», «Хоровий клас», «Диригування», «Вокальний клас» із використанням педагогічних, наукових та публіцистичних матеріалів про ідеал і творчість сучасного вчителя музичного мистецтва, чинні вимоги до особистості вчителя музичного мистецтва, який на сучасному етапі відіграє ключову роль у формуванні музичної культури молоді.

Другий – *змістовно-формувальний* – етап було спрямовано на активізацію когнітивно-пізнавальної і навчально-творчої діяльності як важливої умови підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором, що відбувалося на лекційно-практичних та індивідуальних заняттях з таких дисциплін: інтегрованого курсу «Методика музичного виховання», «Хорового класу» інтегрованого курсу «Хорознавство та методика роботи з хором», «Шкільний курс дитячої музики». Індивідуальні заняття з диригування

проводилися з використанням творчих завдань при розв'язанні вокально-хорових проблем з метою вироблення умінь і навичок вокально-хорової роботи з дитячим хором. Використання творчих завдань сприяло не тільки формуванню навичок музично-естетичної роботи зі школярами, а й розвитку музично-виконавського кругозору, навичок вокально-хорової роботи, опануванню нових способів опрацювання навчального музичного матеріалу, формуванню професійно-мистецьких узагальнень на більш високому рівні.

Третій – *підсумково-прогностичний* – етап передбачав оцінювання знань та вмінь студентів із фахових дисциплін: знань з історії вокально-хорового мистецтва, дитячого хорового виконавства, формування практичних вокально-хорових навичок тощо. Він включав обробку отриманих результатів, порівняння й зіставлення початкових і кінцевих даних, обробку результатів з використанням математичних і статистичних методів з метою перевірки ефективності запропонованих педагогічних умов.

Узагальнення результатів діагностики рівнів сформованості компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором на кінець формувального експерименту наведено в таблиці (див. табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка рівнів сформованості компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у студентів ЕГ і КГ за результатами дослідження (у %)

Рівні	ЕГ		КГ	
	Констатув. етап	Контрол. етап	Констатув. етап	Контрол. етап
Високий	13,4	35	13,5	27,7
Середній	48,1	49,8	47,9	55,4
Низький	38,4	14,6	38,5	16,8

Отже, упровадження педагогічних умов дозволило досягти більш високого рівня підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором, що й підтверджує правильність вихідної гіпотези дослідження. Достовірність отриманих результатів визначено за допомогою критерію Пірсона χ^2 .

Проведене дослідження дозволяє зробити такі **висновки**:

У дисертації наведено теоретичне обґрунтування й вирішення наукової проблеми підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у процесі вивчення фахових дисциплін, що полягає в

обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов, які забезпечують ефективність досліджуваного процесу.

1. Аналіз філософської, культурологічної, музикознавчої та психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження засвідчив, що підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором розуміється як складне, поліфункційне поняття та розглядається в міждисциплінарному контексті. З урахуванням потрактовувань понять «музичне мистецтво», «дитячий хор», «учитель музичного мистецтва» визначено, що робота з дитячим хором пов'язана з естетичним вихованням, розвитком музичних здібностей дітей та музичної творчості та ґрунтується на принципах гуманістичної педагогіки, зорієнтована на розвиток дитячої особистості засобами вокально-хорового співу. Результатом такої діяльності є зростання музичної культури, музичних здібностей молодого покоління, розвиток інтересу до вокально-хорового мистецтва, української музичної культури.

2. Схарактеризовано історико-педагогічні аспекти становлення дитячого хорового виконавства в Україні. Доведено, що дитяча хорова діяльність є унікальним музичним явищем з багатоміковою історією. Історія національної музичної освіти та аналіз музично-виховного процесу минулого засвідчив домінування хорового співу як провідного виду музичної діяльності українських дітей протягом десяти століть, а також створив основу для визначення національних традицій хорового навчання та виховання учнів.

3. З урахуванням наукових підходів до визначення сутності понять «дитячий хор», сучасних вимог до професійної діяльності фахівців з музичного виховання встановлено, що підготовка студентів у ЗВО до роботи з дитячим хором спрямована на розвиток професійної компетентності майбутніх керівників дитячих хорів як здатності здійснювати художнє керівництво в процесі репетиційної та концертно-творчої роботи. Визначено найбільш значущі професійні компетенції вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором: художня, художньо-творча, перетворювальна, морально-естетична, інноваційно-технологічна, комунікативна.

Ключове поняття дослідження *компетентність майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором* трактується як складник професійної компетентності, динамічне інтегративне особистісне утворення, що характеризує здатність застосовувати знання, уміння, навички й особистісні творчі якості в процесі вокально-хорової роботи з дитячим хором, що виявляється в умінні: використовувати вокально-хорові навички у вокально-хоровій роботі; здійснювати художньо-педагогічний аналіз вокально-хорових творів; усвідомлювати стильові особливості у виконанні різножанрових вокально-хорових творів для дитячих хорів; володіти методиками розвитку дитячого голосу, знаннями про особливості організаційної роботи в дитячому хорі; уміння доносити до свідомості дітей смисл та розкривати художній образ

вокально-хорових творів за допомогою різноманітних засобів вокально-хорової виразності. Сутність компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором конкретизовано через структурні компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, творчо-діяльнісний, емоційно-емпатійний, рефлексивно-оцінний.

4. З урахуванням розроблених критеріїв та відповідних показників на констатувальному етапі експерименту діагностовано переважно низький рівень сформованості компетентності в майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором. Виявлено бар'єри в підготовці до роботи з дитячим хором: невдачі першого досвіду самостійної музично-педагогічної діяльності, відсутність емоційного задоволення від навчальної музичної діяльності, обмежені можливості самореалізації в музичній вокально-хоровій діяльності.

5. З урахуванням низки методологічних підходів, фундаментальних ідей щодо сутності феномену естетичного, естетичної культури, теоретичних засад формування естетичної культури особистості, концептуальних ідей у галузі психології мистецтва, естетичного розвитку особистості засобами мистецтва теоретично обґрунтовано та визначено *педагогічні умови* підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з хором, що виявляється у сформованості компетентності шляхом: забезпечення мотиваційно-ціннісного ставлення майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором на основі включення студентів в активну вокально-хорову діяльність; формування інформаційно-творчого інноваційного середовища в процесі підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором; створення умов для творчого пошуку студентів, розвитку ініціативності у вокально-хоровій діяльності; використання інтерактивних методів у процесі формування компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором; забезпечення інтегративного характеру професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва.

6. Реалізація визначених педагогічних умов здійснювалася в процесі організації аудиторної та позааудиторної роботи, вивчення фахових дисциплін відповідно до навчального плану підготовки майбутніх фахівців з музичного мистецтва («Методика музичного виховання», «Хорознавство та методика роботи з хором», «Практикум роботи з хором», «Хоровий клас», «Педагогічна практика»), «Диригування», «Вокальний клас».

Аналіз результатів формуального етапу експерименту засвідчив позитивні зміни в динаміці рівнів сформованості компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у студентів ЕГ порівняно з КГ. Підтверджені позитивні якісні й кількісні зміни є підґрунтям для загального висновку про ефективність запропонованих педагогічних умов підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у процесі вивчення фахових дисциплін.

Дисертаційна робота не вичерпує всіх аспектів проблеми. Перспективу подальшої роботи вбачаємо в дослідженні самоорганізації та саморозвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі неформальної та інформальної освіти.

Основні положення дисертаційної роботи викладено в таких публікаціях автора:

1. Юнда В. В. Щодо питання проблем хорового виконавства в загальноосвітніх школах / В. В. Юнда // Вісн. Луган. наці. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2010. – № 6 (153). – С. 98 – 105.

2. Юнда В. В. Основні компоненти мистецтва співу а'capella / В. В. Юнда // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2010. – № 22 (209). – С. 107 – 110.

3. Юнда В. В. Деякі питання вокальної підготовки майбутнього керівника хорового колективу / В. В. Юнда // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2011. – № 7 (218). – С. 200 – 204.

4. Юнда В. В. Деякі проблеми технічного засвоєння хорового твору / В. В. Юнда // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2011. – № 15 (226). – Ч. I. – С. 139 – 142.

5. Юнда В. В. Форми та методи розвитку самостійної пізнавальної діяльності студентів на уроці диригування / В. В. Юнда // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. Мистецька освіта: історія, теорія, практика. – 2012. – № 11 (246). – С. 251 – 255.

6. Юнда В. В. Проблема урахування спеціальних здібностей у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва / В. В. Юнда // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2013. – № 18 (277). – Ч 2. – С. 152 – 157.

7. Юнда В. В. Деякі аспекти професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором / В. В. Юнда // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. Зб. наук. праць. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля. – 2013. – С. 259 – 264.

8. Юнда В. В. Розвиток дитячого хорового виконавства в Україні: історико-педагогічний аналіз / В. В. Юнда // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки: історія, теорія, практика. – 2018. – № 5 (319). – С. 32 – 38.

9. Юнда В. В. Сутність та зміст професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором / В. В. Юнда // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. Зб. наук. праць. – Севе́родо́нецьк. – 2019. – Випуск 5 (92). – С. 239 – 250.

10. Юнда В. В. Історико-педагогіческий анализ детского хорового исполнительства в Украине / В. В. Юнда // Development of the creative potential of a

person and society: materials of the VI international scientific conference on January 17-18, 2018. – Prague. – P. 45 – 51.

11. Юнда В. В. Вокальна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Science, society, education: topical issues and development prospects : матеріали VI Міжнар. наукт.-практ. конф. 10-12 травня 2020 р.* Харків: Scientific Publishing Center «Sci-conf.com.ua», 2020. С. 669 – 673.

12. Юнда В. В. Розвиток професійних компетентностей майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі викладання спеціальних дисциплін. *Концептуальні шляхи розвитку науки: матеріали V Міжнар. наукт.-практ. конф. 14-15 травня 2020 р.* Київ, 2020. С. 34 – 35.

13. Юнда В. В. Практикум керування хором: метод. ред. для студентів спец. 014 «Середня освіта» спеціалізації 014.13 «Середня освіта (музичне мистецтво)» / В. В. Юнда: Держ. закл. «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». – Старобільськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2018 – 54 с.

Юнда В. В. Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Старобільськ, 2021.

На основі аналізу філософської, психолого-педагогічної, культурологічної й мистецтвознавчої літератури розкрито стан дослідженості проблеми фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором та її понятійно-термінологічний апарат; проаналізовано історико-педагогічні аспекти розвитку дитячого хорового виконавства в Україні; визначено сутність, структуру та особливості формування компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в роботі з дитячим хором у процесі фахової підготовки; розроблено критерії та показники рівнів сформованості їхньої компетентності; теоретично обґрунтовано, змістовно розроблено та експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором у процесі вивчення фахових дисциплін.

Ключові слова: вчитель музичного мистецтва, підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва, робота з дитячим хором, вокально-хорова діяльність, компетентність в роботі з дитячим хором, педагогічні умови, фахові дисципліни.

Юнда В.В. Подготовка будущего учителя музыкального искусства к работе с детским хором. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение „Луганский национальный университет имени Тараса Шевченко”. – Старобельск, 2021.

На основе анализа философской, психолого-педагогической, культурологической и искусствоведческой литературы раскрыта степень исследования проблемы профессиональной подготовки будущего учителя музыкального искусства к работе с детским хором и ее понятийно-терминологичный аппарат; проанализирован историко-педагогический контекст развития детского хорового исполнительства в Украине; определено содержание, структура и особенности формирования компетентности будущего учителя музыкального искусства к работе с детским хором в процессе профессиональной подготовки; разработаны критерии и показатели уровней сформированности компетентности будущего учителя музыкального искусства в работе с детским хором; теоретически обосновано, содержательно разработаны и экспериментально проверены педагогические условия подготовки будущего учителя музыкального искусства к работе с детским хором в процессе изучения профессиональных дисциплин.

Ключевые слова: учитель музыкального искусства, подготовка будущего учителя музыкального искусства, работа с детским хором, вокально-хоровая деятельность, компетентность в работе с детским хором, профессиональные дисциплины, педагогические условия.

Yunda V.V. Preparing a future music teacher to work with a children's choir. - Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation for obtaining the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.04 - Theory and Methods of Professional Education - State Institution Luhansk Taras Shevchenko National University", Starobilsk, 2021.

On the basis of the analysis of philosophical, psychological-pedagogical, culturological and art-literary literature the state of research of a problem of professional preparation of the future teacher of musical art to work with children's choir and its conceptual-terminological device is opened; the historical and pedagogical context of the development of children's choral performance in Ukraine is analyzed; the essence, structure and features of formation of competence of the future teacher of musical art in work with children's choir in the course of professional preparation are defined; criteria and indicators of the level of formation of the competence of the future teacher of music art in work with children's choir are developed; theoretically substantiated, meaningfully developed and experimentally tested pedagogical conditions for preparing future music teachers to work with children's choir in the process of studying professional disciplines.

Keywords: music art teacher, preparation of future music art teacher, work with children's choir, vocal and choral activity, competence in work with children's choir, pedagogical conditions, professional disciplines.

